

ZUID-GeWiNa

Verslag van de statutaire Vergadering 1970.

De vergadering vond plaats op zaterdag 23 mei 1970 in de E. Keurvelszaal van de Kon. Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen, onder voorzitterschap van Prof. Dr. L. Elaut.

De voorzitter verwelkomde de leden en herdacht zijn voorganger wijlen Prof. Dr. P. van Oye.

Na lezing en goedkeuring van het verslag van de vorige vergadering en van het Jaar- en Kasverslag werd de herziening van het reglement, door het Bestuur voorgesteld, aangenomen. De nieuwe kandidaat-leden werden aangenomen.

De voorzitter verontschuldigde de leden Dr. A. De Smet, Dr. O. de Borchgrave, Prof. Dr. A. Louis, Prof. J. Gillis en Dr. P. Brans. Hij deelde mede dat het 6e Beneluxcongres voor de geschiedenis der wetenschappen dit jaar zal plaats vinden te Luxemburg, alsook dat de Federatie van de Oudheid- en Geschiedkundige Kringen van België haar 41-ste congres houdt te Mechelen van 3 tot 6 september 1970. Een van de negen secties bestrijkt de geschiedenis van de wetenschappen; deze sectie wordt voor de eerste maal ingelast en staat onder voorzitterschap van ons bestuurslid Prof. Dr. Kan. Louis.

De heer Frison stelt voor een nieuwe lijst van de leden te laten verschijnen, met vermelding van hun specialisatie. De voorzitter antwoordt, dat dit voorstel in overweging zal genomen worden, maar dat eerst moet overgegaan worden tot aanzuivering, daar enkele leden gedurende verscheidene jaren verzuimden hun kontributie te betalen.

Daar Prof. Dr. M. Thiery, weerhouden in Amerika, zijn aangekondigde voordracht niet kon houden, gaf Prof. Dr. Elaut zijn voordracht, die in 1966 werd aangekondigd, doch wegens ziekte van de spreker niet gehouden werd nl. : Ontleding en Belang van het Mnl. handschrift «Liber magistri Avicenne».

Hierna kwam Dr. P. Janssens (Antwerpen) aan het woord. Hij handelde over «Signacula oculariorum Romanorum; de collyriumstempeltjes van de Romeinse oogartsen en hun betekenis voor de antieke geneeskunde». De zogenaamde oogartsensteentjes bewijzen eens te meer de noodzaak van de samenwerking van verschillende disciplines, in dit geval de medische geschiedschrijving enerzijds en de archeologie anderzijds.

De eerste immers vermeldt in het geheel deze stempeltjes niet. De archeologie zou, zonder de medische uitleg van de ingegrifte teksten, geen uitleg weten voor de steentjes,

in de meeste gevallen parallellepipedica waarvan de afmetingen schommelen tussen 40 en 60 mm voor wat de lengte betreft, tussen 30 en 50 mm voor de breedte en tussen 5 en 15 mm voor de dikte. Al werd het eerste stempeltje in 1606 in de puinen van Mandeuere gevonden, dan zou het nog minstens twee eeuwen duren eer er de werkelijke betekenis van begrepen werd. De Latijnse tekst op de zijkanten was in spiegel schrift opgesteld. Het steentje diende toch om de staafjes collyrium van een soort fabrieksmerk te voorzien, zij het dan in een verkorte tekst. Eerst lezen wij de naam van de arts (?), in de genetief geschreven en die meestal bestond uit een voornaam, naam en bijnaam. Deze laatste duidde reeds enkele specifieke eigenschappen aan van de mens zelf en kwam voor indien het een vrijgelaten slaaf of een afstammeling ervan betrof. Daarop volgde de naam van het collyrium. Deze werd gevormd op verschillende wijzen : ofwel was de basis de naam van het hoofdbestanddeel, in andere gevallen werd één der kwaliteiten van het geneesmiddel gebruikt, soms speelde de kleur een rol, eventueel de naam van de samensteller doch veelal emphatische benamingen aan de collyria gegeven. Daarna volgde de naam van de ziekte waartegen het middel aangeraden werd. Hierbij stellen wij vast dat trachoom een toendertijd veelvuldig voorgekomen oog-aandoening moet geweest zijn. Geneesmiddelen, delacrymatoria genoemd, dienden waarschijnlijk om oogverzwakking te behandelen. Tenslotte werd in vele gevallen een signatuur aangegeven die vermeldde hoe het geneesmiddel voor gebruik diende opgelost te worden en eventueel hoe dikwijls het toegediend hoefde te worden. Wat dient gedacht van de persoonsnamen die op de stempeltjes voorkomen ? Betreft het hier werkelijk oogartsen, dephouders van collyria, militaire oogartsen of gewoonweg kwakzalvers ? Het antwoord moeten wij schuldig blijven. Waarschijnlijk gold het hier rondreizende artsen of kwakzalvers die zich in plaatsen vestigden, die als handelscentra bekend stonden. Oribasius beschrijft hoe het collyriumstaafje diende voorbereid en toegediend te worden. Bij zeer akute oog-aandoeningen diende het ingedruppeld te worden. In meer chronische gevallen werd het met een bronzen spateltje op de conjunctiva aangebracht.